

Theologická fakulta Jihočeské university v Českých Budějovicích

Posudek bakalářská práce

Lenka Drevianková, *Etické aspekty umělého ukončení těhotenství v souvislostech*

Předkládaná práce zpracovává široce diskutované téma potratů a snaží se předvést argumenty obou stran v existující debatě mezi rozhodnými zastánci („pro-choice“) a odpůrci („pro-life“) umělého ukončení těhotenství. Práce je rozdělena na dvě části, část biomedicínskou a část etickou, přičemž převažující metodou obou z nich je deskripce.

V první části autorka definuje pojem interrupce, popisuje interupční postupy a rovněž rizika spojená jak s potratem, tak s mateřstvím. Uvádí rovněž medicínská hlediska důležitá v debatě pro či proti mateřství obecně. Tuto část uzavírá přehled prenatalního vývoje člověka.

V druhé části je přírodovědná deskripce vystřídána deskripcí etickou – jsou uváděny argumenty a protiargumenty stoupců dvou protichůdných táborů. Prostor je věnován rovněž oscilujícím přístupům, které se snaží smířit obě vyhraněná stanoviska a nalézt mezi nimi jakousi střední cestu, a následně rovněž postojům náboženství (židovství, katolicismu a protestantismu). Jako zvláštní otázku vyčleňuje práce problém určení časové hranice vzniku lidského jedince. V samostatné kapitole je dále probírán tzv. asentistický pohled a v poslední části jsou vylíčeny základní etické principy v biomedicině.

Autorka se snaží udržet argumentaci na hodnotově neutrální rovině. Chce podle svých slov nalézt „eticky přijatelné řešení ve sporu práva dítěte na život proti právu ženy na volbu“ (str. 9). Projevem této snahy je snad to, že autorka používá dva různé pojmy pro umělé ukončení těhotenství, tj. interrupce i potraty, které obvykle jednoznačně identifikují zastánce jedné či druhé strany sporu, zcela záměnně. Zajímalo by mě však, zda je tato ambivalence záměrná a zda je autorčiným nástrojem, jak si uchovat odstup od obou táborů; bohužel, to se od autorky nedozvíme. Naopak zcela jednoznačně např. hovoří o potratu jako o „řešení“ (např. str. 8, 16), tj. terminologií která by byla blízká zastáncům pro-choice.

V některých formulacích probleskuje autorčina hodnotová opce proti potratům. Práce od počátku nezakrývá, jaká je vlastní pozice její autorky. To je myslím metodicky ospravedlnitelné východisko – představa hodnotové neutrality aplikované etiky je dnes již považována za dosti naivní. Vyžaduje však důsledně reflektovat tento jemný posun mezi deskripcí a implicitním hodnocením. To se však nedaří; spíš je tomu tak, že do vcelku popisné práce se nereflektované vlamuje vlastní hodnocení, aniž by však bylo argumentativně podpořeno (str. 7, 14, 19, 33-35 aj.). Naopak některé zárodky zajímavé argumentace (např. str. 47, 50) zůstávají nerozvinuty. Neznamená to, že autorka argumentovat nechce, příliš se však spoléhá na evidenci danou pouhým

popisem, příp. vzbuzenými emocemi (při pohledu na metody potratu, jejich následky atd.).

Nejzávažnější otázkou, jak může společnost na jedné straně život všemožně ochraňovat, a na druhé straně připouštět ukončení těhotenství (str. 58), vznáší autorka pouze řečnický. Hlubší argumentaci by si však vyžadoval také asertivní přístup, popisovaný v samostatné kapitole (proč? – chce jej snad autorka nějak zvláště zdůraznit?); i zde se však autorka omezuje na svoje „dojmy“ (str. 52).

Metodická nevyjasněnost je patrná i v závěru, kde autorka osciluje mezi zdůrazňováním praktických opatření, které mají potratům předcházet, a na druhou stranu uvádí, že až do uhnízdění zárodku „možná“ nejde o člověka. Větší míru metodické reflexe bych uvítal i při nakládání s různými kvantitativními ukazateli – číselné údaje jsou někdy nejednoznačné či dokonce rozporné (viz např. str. 30 a 31).

Po formální stránce je práce dobře zvládnuta, jazykově a stylisticky rozhodně převyšuje současný průměr bakalářských prací. Poněkud zarazí pohled na literaturu: převažují internetové zdroje. To je jistě pochopitelné vzhledem k aktuálnosti tématu, samo o sobě to však není argumentem v neprospěch tištěných zdrojů. Autorka sama přiznává, že česky psaná produkce o tématu nepokrývá celé spektrum názorů. Pak lze ovšem klást otázku, proč nekonzultovala ve větší míře zahraniční zdroje (i vzhledem k velkému důrazu na diskusi mezi pro-life a pro-choice, která je amerického původu). Důsledkem se zdá být to, že autorka je dosti ovlivněna tím, co četla. To je sice samo o sobě přirozené, avšak v souvislosti se zmiňovanou absencí skutečných argumentů nás může napadnout otázka, kam by asi autorka dospěla, pokud by měla větší přístup k pro-choice literatuře.

Poněkud neorganicky působí řazení závěrečných tří kapitol. Není zřejmé, proč nejsou zde diskutované problémy začleněny do kontextu líčené debaty. Poslední kapitola pak působí přímo jako jakýsi přílepek – k tématu diskuse nad potraty není vztažena příliš organicky.

Název práce mnoho nevyovídá o jejím obsahu – nacházíme v něm dnes nadužívaná slova „aspekty“ a „souvislosti“, aniž by bylo zřejmé, jaké souvislosti či souvislosti *čeho* jsou zde míněny. Podobně „etické aspekty“ popisují nanejvýš tak obsah druhé části. Problém názvu se týká ovšem problému širšího, totiž koncepčního. O čem má práce vlastně být? Má být obhajobou nenarozeného života, nebo ujasněním si vlastní pozice autorky? Obojí by bylo možné přijmout, pokud by to opět bylo výslovně reflektováno. Vracíme se tedy opět k výše zmiňované metodické nevyjasněnosti práce.

Je to především tento závažný nedostatek, který bude třeba před zkušební komisí objasnit. Celkově je třeba říci, že práce je zpracována pečlivě, na dosti velkém prostoru a se zahrnutím dostatečného počtu zdrojů. Pro tyto přednosti lze práci doporučit k obhajobě s hodnocením *velmi dobře*.

V Českých Budějovicích, 17. května 2010

Jakub Jinek